

TÉRFEJLESZTÉS LOMBSÁTORRAL A NYÍREGYHÁZI SZABADTÉRI SZÍNPAD KORSZERŰSÍTÉSE

ÉPÍTÉSZEK ARCHITECTS: **BANU ROLAND, TENKELY SZABOLCS**

SZÖVEG TEXT: **GARAI PÉTER**

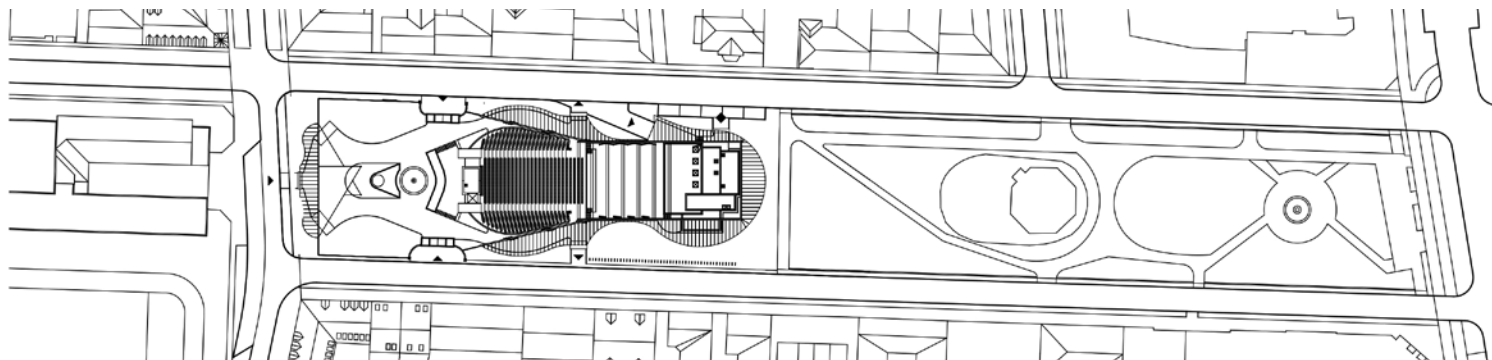
FOTÓK PHOTOS: **CSUTKAI CSABA**

A Nyíregyháza központjában található, egyedi atmoszférával rendelkező szabadtéri teátrum történetének döntő átalakulásán ment keresztül. A műemléki védettségű együttes köré modern technológia és kiszolgáló háttér került, átértelmezve régi és új, épített és természeti környezet viszonyát.

A szabolcsi megyeszékhely városszerkezetének jellegzetessége a parkok, zöldfelületek füzérszerűen összekapcsolódó rendszere, amely a vasútállomástól a belvároson át egészen a Sóstói-erdőig terjed. E láncolat karakteres eleme a központ délnyugati részén húzódó ikertér, amely Bessenyei György és Benczúr Gyula nevét viseli. A térfalaknak a 20. század elején kialakult, döntően földszintes, polgárvárosi arculatát a későbbi évtizedek beépítései funkcionális és építészeti szempontból egyaránt megbontották; napjainkra csupán néhány védett, értéket képviselő historizáló és szecessziós lakóépület maradt meg.

A szegedi szabadtéri játékok sikere után Nyíregyházán is történtek kísérletek egy idényjellegű játszóhely létrehozására, ez azonban igazán a második világháborút követő újjáépítés után kerülhetett napirendre. Helyszínnek a Benczúr tér déli részét jelölték ki, a terveket Paulinyi Zoltán (1920–1971), a Nyírterv mérnöke készítette. A redukált történeti formákat felhasználó, 1955–1957 között elkészült épületegyüttes a tér hossz-tengelyére szimmetrikusan szerkesztett. A két büfépavilon és a bejárati építmény, valamint a nézőteret délről határoló központi épület egy tágas fogadótér köré szerveződik, amelyet szökőkút és rózsakert hangsúlyoz. A szimmetriát egyedül a vezérlő épület árkados tornya bontja meg, az orozatokon a rendeltetésre utaló lant motívuma jelenik meg. Az összképet a történeti formák díszletszerű használata teszi sajátossá: található itt egyiptizáló oszlopfőket, egyedi csúcsíves és félköríves nyílásokat, mindezt lapostetővel kombinálva.

A „szabadtéri” a megnyitását követő évtizedekben teltház koncerteknek és filmvetítéseknek is helyet adott. A gyorsan avuló műszaki infrastruktúra, a megfelelő kiszolgáló háttér hiánya, valamint a zajterhelés miatti lakossági tiltakozások sora együttesen oda vezetett, hogy a nyolcvanas évektől megritkultak az előadások. Mindez az épületek állagának fokozatos romlásához vezetett, míg a kúszónövények sűrű, valódi zöld homlokzatokat hoztak létre. A kisebb javítások ellenére sokáig csendben agonizált az együttes, de a közelmúltban történt üzemeltetői és működési koncepcióváltás nyomán új korszak kezdődhetett.

GENERALTERVEZÉS // GENERAL DESIGN:

A' STÚDIÓ '90 KFT.

VEZETŐ TERVEZŐK // LEADING ARCHITECTS:

BANU ROLAND,
TENKELY SZABOLCS

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSÁK // FELLOW ARCHITECTS:

GULÁN ISTVÁN, KÓTAI
NORBERT, TOMKU GERGELY

TARTÓSZERKEZET // STRUCTURE:

TÓTH ZOLTÁN – STEEL-SOFT KFT.
MÉRY ZSOLT – PRO-STAT KFT.

ÉPÜLETGÉPÉSZET // HVAC:

TÍMÁR TAMÁS – OPTI-TEAM BT.

ÉPÜLETVILLAMOSSÁG // ELECTRICAL ENGINEERING:

HEPP VIKTOR

ÉPÜLETSZERKEZET // FRAMEWORK:

HORVÁTH LÁSZLÓ – ESTRAD BT.

ÚT, KÜLSŐ KÖZMŰ // ROAD, OUTDOOR PUBLIC UTILITIES:

BARTHA MIKLÓS – BARTHERV BT.

KERTÉPÍTÉSZET // LANDSCAPE:

MÁRTON PÉTER
– FŐ-KERT-ÉSZ BT.

SZÍNHÁZTECHNIKA // STAGE TECHNOLOGY:

SCHRAMM PÉTER
– ANIMATIVE KFT.

AKUSZTIKA // ACOUSTICS:

FÜRJES ANDOR TAMÁS

SZÍNHADVILÁGÍTÁS // STAGE LIGHTING:

HEPP VIKTOR

VÍZGÉPÉSZET // WATER MECHANICS:

SZÚCS SÁNDOR
– GANZ HYDRO KFT.

BERUHÁZÓ // CLIENT:

NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ
VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

KIVITELEZŐ // MAIN CONTRACTOR:

KE-VÍZ '21 ZRT.

A látogatottság fellendülése és a sikeres programok ösztönözték a megújulást, a kapcsolódó közterek zöldfelületeinek teljes revitalizációjával együtt. Elsődleges cél volt a lakókörnyezet akusztikai védelme, a színházi technika korszerűsítése, valamint a közönségforgalmi és előadói kiszolgáló terek bővítése. A feladat összetettségét fokozta a 2002-ben műemléki védelmet kapott Paulinyi-féle épületek megőrzése és integrálása a megújuló-kibővülő együttesbe. A nyíregyházi A' Stúdió '90 tervezői – Banu Roland és Tenkely Szabolcs építészek vezetésével – a felmerült igényekre egyedi választ adtak az iroda konstruktivitást hangsúlyozó, modern szellemisége alapján.

A végeredmény jól érzékelteti a beavatkozások jellegét és az elmúlt évtizedek alatt lezajlott technológiai fejlődést, hiszen a megmaradó építmények és a zöldfelületek aránya háttérbe szorult az új elemek mellett. Az újjáépített színhad mögé – a tornyos vezérlő méretesebb ellenpontjaként – tagolt tömegű kiszolgáló tömb került. A két épület között tört vonalvezetésű, markáns tartóváz fogadja a színhad mozgatható lefedését és az akusztikai árnyékolást adó, mobil fagyapó táblák sorát; ez az építmény nézőponttól függően magas, tömör falként, vagy könnyedebb, transzparens szerkezetként jelenik meg. Remélhetőleg valóban jól el tudja látni majd feladatát, a színészek, nézők és a lakók öröme egyaránt.

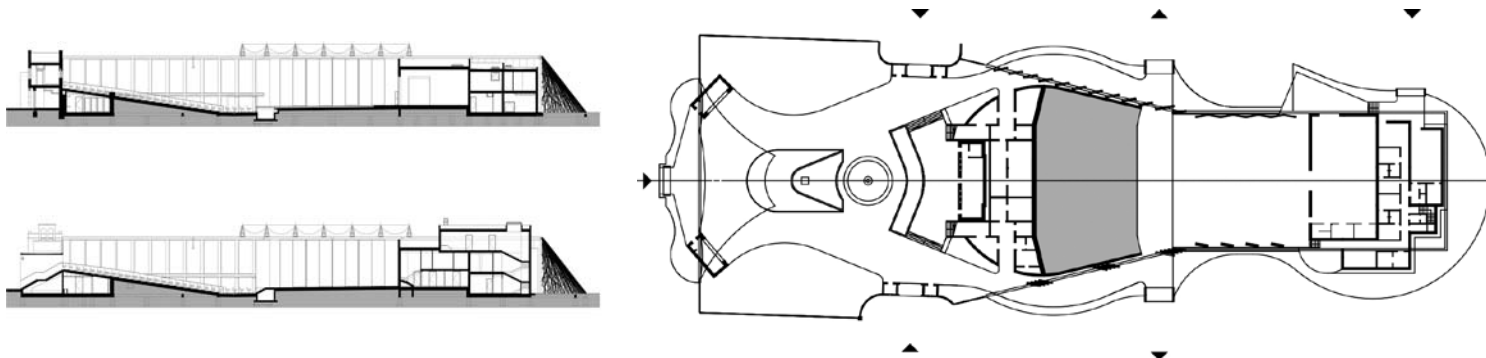
Az acél keretváz a kiszolgáló épületet is körbefogja, sőt egy rövid szakaszon a déli oldalon is feltűnik; itt már csupán a ferde síkú növényfuttató huzalok hálózatát rögzítve. A következetesen egységes megjelenés ellenére itt a szerkezetek túlméretezettnek hatnak; ezen talán a fejlődő vegetáció enyhíthet majd, irányítottan növekvő „zöld sátorba” burkolva az új építményeket, áttételesen

megidézve a helyszín korábbi, természetközeli hangulatát.

Tisztán jelzik az új beavatkozásokat az újonnan nyitott bejárati kapukat és a nézőterre vezető lépcsőket keretező vasbeton „dobozok”. A központi épülettömeg lágyan ívelő, szimmetrikus alépitványokkal történt bővítése lehetőséget nyújtott a vizesblokkok és a nézőtéri férőhelyek számának növelésére. Bár az íves vonalvezetés újabb elemként hat, előzménye mégis fellelhető a csúcsíves kapuk előudvar idéző, hívogató elrendezésében. Tudatosan felépített koncepciót sugall, egyben figyelemfelkeltő a közlekedő terek, bejárati építmények belső felületeinek élénk színezése és a feliratok alkalmazása.

Az épületegyüttes átalakításával a város egy korszerű szabadtéri színhaddal és közösségi találkozóhellyel gazdagodott, a kapcsolódó parkterületek pedig városi köztérre váltak, ahol az épített elemek immár véglegesen túlsúlyba kerültek.

SPACE-DEVELOPMENT WITH A FOLIAGE
THE MODERNIZATION OF OPEN-AIR THEATRE, NYÍREGYHÁZA

Situated in the centre of Nyíregyháza, the open-air theatre with a unique atmosphere has undergone the most significant transformation of its history. As a protected historic complex, the theatre was renewed with modern technology and services, which in turn shows the reinterpretation of the relationship between the old and the new, the manmade and the natural environment. The two buffet pavilions and the entrance structure, as well as the central building bordering the auditorium from the south are organised around a spacious reception area which is in turn accentuated with a fountain and a rose garden. This symmetry is only counteracted by the arcaded tower of the control building, the gables are graced by the motifs of a lyre which is a reference to the function of the complex. The overall image is made unique by the prop-style uses of historic forms, such examples are the Egyptian-style capitals, the unique pointed and semi-circular openings, combined with flat roofs. As more visitors have been attracted, the successful events held here have encouraged the renaissance of the complex, which is facilitated by the entire revitalisation of the neighbouring green areas. Designers of the Nyíregyháza-based A' Stúdió '90 responded to the needs in a unique way, inspired by the modern spirituality of their team which emphasizes constructivity. The transformation of the complex enriched the city with a modern open-air theatre and a public meeting point, whilst the landscaped areas associated with it have evolved into public parks of the community.